

საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი
GEORGIAN FOUNDATION FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES

29

**მოსკოვის ინფორმაციული პოლიტიკა
და საქართველო**

ალექსანდრე რონდელი

ექსპერტის აზრი

2014

საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი
GEORGIAN FOUNDATION FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES

ექსპერტის აზრი

ალექსანდრე რონდელი

**მოსკოვის ინფორმაციული პოლიტიკა
და საქართველო**

29

2014

პუბლიკაცია დაიბეჭდა ამერიკის შეერთებული შტატების საელჩოს ფინანსური მხარდაჭერით.

რედაქტორი: რუსუდან მარგიშვილი

ტექნიკური რედაქტორი: არტემ მელიქ-ნუბაროვი

საავტორო უფლებები დაცულია და ეკუთვნის საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდს. წერილობითი ნებართვის გარეშე წიგნის არც ერთი ნაწილი არ შეიძლება გადაიბეჭდოს ნებისმიერი, მათ შორის, ელექტრონული ან მექანიკური ფორმით.

© საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი 2014 წელი

ISSN 1512-4835

ISBN 978-9941-0-7219-2

რუსეთი პოსტსაბჭოთა სივრცეში

რა მიზნები ამოძრავებს რუსეთს თავის უშუალო სამეზობლოში? ცდილობს მხოლოდ რბილი ძალის გამოყენებით მოიპოვოს გავლენა თუ ესწრაფვის გაბატონდეს და ყველაფერი თავისი გავლენის სფეროში მოაქციოს? ეს არის არჩევანი პოსტ- და ნეოიმპერიალიზმს შორის. საქართველოში შემოჭრის, ყირიმისა და აღმოსავლეთ უკრაინის მოვლენების შემდეგ ძნელი არ უნდა იყოს ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა.

რუსეთი მეზობლებს ისე ექცევა, როგორც თავის ყოფილ კოლონიებს. მათ სუვერენულ სახელმწიფოებად არ მიიჩნევს. რუსეთს აეჭვებს, რომ მისი მეზობელი სახელმწიფოები შეძლებენ საკუთარი დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნებას.

საკუთარი მიზნების მისაღწევად მოსკოვი მეზობელ სახელმწიფოებში სეპარატისტულ და ირედენტისტულ მოძრაობებს იყენებს, ამ გზით ცდილობს მეზობლების დამანტაჟებას და, თუ დასჭირდება, მათ დაანანევრებს კიდეც. ეს კარგად ჩანს მოლდოვის, საქართველოსა და უკრაინის მიმართ მოსკოვის მიდგომაში. რუსეთი საგარეო პოლიტიკის ინსტრუმენტად „თანამემამულეთა“ (соотечественники) კონცეფციას იყენებს.

რბილი ძალა აუცილებელი ინსტრუმენტია ნეოიმპერიალისტური მიზნების მისაღწევად და რბილი ძალა, რომელსაც მოსკოვი თავის მეზობლების წინააღმდეგ იყენებს, ტყუილსა და დეზინფორმაციას ეფუძნება.¹

სსრკ-ის დაშლის შემდეგ მოსკოვი შეეცადა ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში შეენარჩუნებინა თავისი კონტროლი და ამისათვის სხვადასხვა ინტეგრაციული სქემა თუ ორგანიზაცია (დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობა (დსთ), კოლექტიური უსაფრთხოების ხელშეკრულების ორგანიზაცია, ევრაზიული კავშირი) შექმნა. ყველაზე ცნობილი პროექტი – დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობა – საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ მალევე ამოქმედდა, მაგრამ წარმატება ვერ მოიპოვა. კრემლის პრობლემა იყო თავისი იმპერიალისტური მიზნები როგორმე ეკონომიკურ თუ იდეოლოგიურ სახვევში შეეფუთა, რათა მისაღები ყოფილიყო ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკებისათვის.

პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოების უმრავლესობამ კრემლის ინტეგრაციულ მოქმედებებში იმპერიალისტური მიზნები დაინახა. მოსკოვი შეეცადა დამოუკიდებლობამოპოვებელი სახელმწიფოე-

1 საქართველოს წინააღმდეგ მოსკოვის რბილი ძალის შესახებ იხ.: *Soft Power: The New Concept of Russian Foreign Policy toward Georgia*. Tengiz Pkhaldze (Editor). Mtatsmindeli, Tbilisi, 2010.

ბი თავისი სურვილებისათვის დაემორჩილებინა, რისთვისაც ე.წ. „ახლო სამეზობლოში“ სეპარატიზმის გაღვივებასა და ნახალისებას მიმართა, ასევე ზოგან გამოიყენა მუქარა თუ შანტაჟი, ზოგან კი – ეკონომიკური ბერკეტები (ემბარგო, სანქციები). მოლდოვაში, საქართველოსა და, სულ ახლახან, უკრაინაში კრემლმა საჭიროდ მიიჩნია ძალის გამოყენება.

კრემლს არასდროს მივიწყებია პოსტსაბჭოთა მეზობლების გაკონტროლების იდეა. 2000-იან წლებში კრემლმა მოსთხოვა დასავლეთს შექმნილიყო ე.წ. „უსაფრთხოების ახალი არქიტექტურა“ და „ევროპაში განუყოფელი უსაფრთხოება“, რაც იძულებულს გახდიდა დასავლეთს შეეფუებოდა მოსკოვის განსაკუთრებულ უფლებებს ე.წ. „ინტერესების პრივილეგიურულ სფეროში“. დასავლეთმა არ მიიღო ეს წინადადება, თუმცა 2008 წელს საქართველოში შემოჭრით რუსეთმა აჩვენა საკუთარი დამოკიდებულება, რომ ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებს არ მისცემს უფლებას ფეხი მოიკიდონ მის სამეზობლოში (გარდა ევროპას შეერთებული ბალტიის ქვეყნებისა).

მოსკოვმა, მიიჩნევს რა ტრანსატლანტიკურ ალიანსს შინაგანად სუსტ და დანაწევრებულ გაერთიანებად, ხოლო კრიზისში ჩაფლულ ევროპას – მერყევად, რომელიც ძლიერ არის დამოკიდებული რუსულ ენერგომარაგებზე, მეზობლების მიმართ პოლიტიკა გაააქტიურა და შეეცადა ჩაეთრია ისინი კრემლის შექმნილ ახალ ინტეგრაციულ პროექტში – ევრაზიის ეკონომიკურ კავშირში, რომელსაც კრემლის თვალთახედვით, შეუძლია შეუქმნას რუსეთს, როგორც უდიდეს ძალას, გადარჩენის პირობები და ყველაზე მნიშვნელოვანი პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოები მოსკოვის კონტროლს დაუქვემდებაროს. ეს კავშირი ძირითადად ემყარება რუსეთს, უკრაინას, ბელარუსსა და ყაზახეთს.

იმავედროულად რუსული ელიტა მუდმივად ცდილობდა დაედგინა ახალი რუსული იდენტობა, განესაზღვრა თავისი როლი მსოფლიოს შეცვლის პროცესში და როგორმე მოენახა თავისი იმპერიული ამოცანების იდეოლოგიური და სამართლებრივი გამართლება. რუსული სამხედრო-პოლიტიკური ელიტა კარგა ხანია მოქცეულია გეოპოლიტიკის ტყვეობაში, განსაკუთრებით ალექსანდრ დუგინის მიერ შემუშავებული რუსეთის ახალი იმპერიული ვერსიის წყალობით. მისი ე.წ. „ნეოევრაზიანიზმი“ კარგად არის ნაკვეები ეროვნული უსაფრთხოების შესახებ მოსკოვის პოსტსაბჭოთა ნააზრევით. ასევე არსებობენ სხვა ავტორებიც, რომელთა იდეებიც კრემლის თავკაცებზე ძლიერ გავლენას ახდენენ. მათ შორის უნდა მოვიხსენიოთ პიოტრ შჩედროვიცკი, ფიკლოსოფოსი, რომელიც აქტიურადაა ჩართული რუსეთის მომავალთან და განვითარებასთან დაკავშირებული იდეების შემუშავებაში. მას ეკუთვნის ძლი-

ერი იმპერიული კონცეფცია „რუსული მსოფლიო“, რომელიც რუსეთს გლობალიზებულ სამყაროში „თავის ადგილს მიუჩენს“. შჩედროვიცკის მიერ 1993-1997 წწ.-ში შემუშავებული ეს კონცეფცია დღეს კრემლის პოლიტიკოსებისა და პროპაგანდისტების ბიბლიად არის ქცეული.²

მოსკოვის საგარეო პოლიტიკის მოქმედების მთავარი მიმართულება არის პოსტსაბჭოთა სივრცე, სადაც, „რუსული მსოფლიოს“ კონცეფციის თანახმად, იმდენივე რუსი ცხოვრობს, რამდენიც თავად რუსეთში. მოსკოვმა რუსებად მიიჩნია ორენოვანი მოსახლეობაც, ისინი, ვინც ლაპარაკობს და აზროვნებს რუსულად. ამგვარად მოხვდნენ ეთნიკურად არარუსები რუსების კატეგორიაში. ეს კონცეფცია აჩვენებს, რომ პოსტსაბჭოთა სივრცეში არსებობს გარკვეული სოციალურ-კულტურული რეალობა, ე.წ. „ცივილიზაციური სივრცე“, რომელიც ეფუძნება სამ საყრდენს: 1) მართლმადიდებლობას, 2) რუსულ კულტურასა და რუსულ ენას და 3) საერთო ისტორიულ მენსიერებასა და საზოგადოებრივი განვითარების საერთო ხედვას. ეს არის სრულიად იმპერიული ექსპანსიონისტური კონცეფცია, ოღონდ კრემლის მიერ შენიღბული ცივილიზაციური და კულტურული პროექტის საბურველით, რათა პოსტსაბჭოთა სივრცეში თავისი ქმედებები ლეგიტიმურად წარმოაჩინოს. თან ამ საყრდენების გამაგრება მაღალპროფესიონალური პროპაგანდით ხდება და ამას რუსული მედია შესანიშნავად აკეთებს.

„რუსული მსოფლიოს“ კონცეფციის ავტორთა აზრით, დიდი ქვეყნები გლობალიზაციის პირობებში უნდა განვითარდნენ ან კოლონიალიზაციის და ან დიასპორების ხარჯზე. მათ მხოლოდ ამგვარად შეეძლებათ გლობალიზაციასთან მორგება. ამ კონცეფციის დამცველთა შორის გავრცელებული მოსაზრებით, ქვეყნის გარეთ მცხოვრები რუსები და „რუსულად მოაზროვნე“ ხალხი წარმოადგენს რუსეთის ფედერაციის „იმუნურ სისტემას“ – ეს შესანიშნავი სახელი გამოუგონეს მოსკოვის „მეხუთე კოლონას“!

რუსული მართლმადიდებელი ეკლესია დიდ როლს ასრულებს „რუსული მსოფლიოს“ იდეის პოპულარიზაციის საქმეში.³ პატრიარქმა კირილემ მოლდოვის სამღვდელთაგანთან შეხვედრისას განაცხადა, რომ „წმინდა რუსეთი არის არა ეთნიკური, პოლიტიკური ან ენობრივი, არამედ სულიერების აღმნიშვნელი ცნება. ეს არის ფასეულობათა ერთობლიობა, ერთობლიობა სულიერი ორიენ-

2 ეს კონცეფცია პრეზიდენტმა პუტინმა პირველად ასახეა 2006 წლის ბოლოს რუსეთის ინტელიგენციასთან შეხვედრაზე, სანქტ-პეტერბურგში. ცოტა ხნის შემდეგ პუტინის N796 ბრძანებულებით დაარსდა ახალი ფონდი – „რუსული მსოფლიოს ფონდი“. ეს ფონდი, რომელსაც ხელმძღვანელობს ვ. ნიკონოვი, მნიშვნელოვან დაფინანსებას რუსეთის სახელმწიფოსაგან იღებს.

3 Геннадий Друзенко. Геополитика от Патриарха: Царство Небесное vs «Русский мир». «Зеркало недели», №44 (772), 14-20/11/2009

ტაციისა, რომელიც აყალიბებს ჩვენს სულიერ ერთობას, რომელიც უფრო მაღლა დგას, ვიდრე ნებისმიერი პოლიტიკური საზღვარი“.⁴ ეს არის ოსტატურად შენიღბული იმპერიალისტური ხედვა. იმავე კირილემ 2009 წელს „რუსული მსოფლიოს“ ასამბლეაზე სიტყვით გამოსვლისას ტერმინი „რუსული მსოფლიო“ საერთო ჯამში 38-ჯერ ახსენა და გეოპოლიტიკური ტერმინებით გამოხატა თავისი რწმენა, რომ გაერთიანებულ „რუსულ მსოფლიოს“ შეუძლია იქცეს გლობალური პოლიტიკის ძლიერ მოთამაშედ, გაცილებით ძლიერად, ვიდრე სხვა ყველა პოლიტიკური ალიანსია. კრემლმა ნამოაყენა იდეა „გახლეჩილი რუსი ხალხის, როგორც მსოფლიოს ყველაზე დიდი გახლეჩილი ხალხისა“, რომელსაც აქვს გაერთიანების უფლება. ეს თვალსაზრისი პრეზიდენტმა პუტინმა განაცხადა 2014 წლის 18 მარტს რუსეთის სახელმწიფო დუმისა და ფედერაციული საბჭოს წინაშე გამოსვლისას.⁵ 2014 წლის 7 მარტს რუსეთის პრეზიდენტის პრესმდივანმა დ. პესკოვმა ყირიმში მიმდინარე მოვლენების შესახებ კომენტარების გაკეთებისას განაცხადა, რომ ვ. პუტინი არის რუსული მსოფლიოს უსაფრთხოების მთავარი გარანტორი.⁶ მან იგულისხმა, რომ ეროვნულ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული მოსკოვის პასუხისმგებლობის არეალი გაიზარდა და მისი ფარგლები უფრო ფართოა, ვიდრე რუსეთის ფედერაციის საზღვრები.⁷ ეს ძალიან ჰგავს ჰიტლერის მოსაზრებებს ქვეყნის საზღვრებს გარეთ გერმანელების დაცვასთან დაკავშირებით.

აღსანიშნავია, რომ საქართველო არ არის ე.წ. „რუსული მსოფლიოს“ ნაწილი, თუმცა ამ კონცეფციის გასაავრცელებლად ძალებს არ ზოგავს მოსკოვი და მთავრობის კონტროლს დაქვემდებარებული რუსული მედია. საქართველო მოხვედრილია იმ ქვეყნების კატეგორიაში, რომლის მაცხოვრებლებიცა და ტერიტორიაც „ბუნებრივად“ და გეოპოლიტიკურად მიეკუთვნება რუსეთის სამხედრო-პოლიტიკურ ორბიტას და რომელიც უნდა დარჩეს მოსკოვის კონტროლქვეშ.⁸

4 Патриарх Кирилл: Мы один народ пред богом,» Русская линия. Сводка новостей от 23 Августа 2010. <http://rusk.ru/newsdata.php?idor=43517>

5 ვლადიმერ პუტინის მიმართვა ფედერაციის საბჭოსადმი. www.echo.msk.ru/blog/echomsk/1281680-echo/

6 უკრაინაში ვითარების შესახებ რსფსრ-ის პრეზიდენტის პრესმდივნის დიმიტრი პესკოვის განცხადება. 2014 წლის 7 მარტი, TV Россия 24.

7 Наталия Нарочницкая. Русский мир шире границ самой России. «Русская линия.» 08.10.2007; Игорь Зевелев. Границы Русского мира. Трансформация национальной идентичности и новая внешнеполитическая доктрина России. «Россия в глобальной политике», Март-Апрель 2014.

8 საქართველოსთან დაკავშირებით „თანამემამულეთა“ კონცეფციის შესახებ იხ.: The “Compatriot Protection Policy of the Russian Federation and Consular Policy toward Georgia.” In *Soft Power: The New Concept of Russian Foreign Policy toward Georgia*. Tengiz Pkhaldze (Editor). Mtatsmindeli, Tbilisi, 2010, pp. 52-63.

რუსული პროპაგანდა იქცა მოსკოვის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის უკიდურესად აგრესიულ, კარგად გათვლილ და ეფექტურ იარაღად. მოსკოვის პროპაგანდის მთავარი მიზანი ქვეყნის ფარგლებს გარეთ არის პორსტსაბჭოთა სივრცე, რომლის წინააღმდეგაც კრემლმა შეიმუშავა ინტეგრაციული გეგმები, რომლებიც გაცხადებულია ქვეყნის საგარეო პოლიტიკისა და ეროვნული უსაფრთხოების მთავარ დოკუმენტებში. ცოტა ხნის წინ მოსკოვმა შექმნა ე.წ. „რუსული მსოფლიოს“ გახმაურებული კონცეფცია, რომელიც კრემლისთვის უკვე იქცა მიზნების განხორციელების მთავარ გზამკვლევად. ამ გეგმით რუსეთის გარშემო უნდა შეიქმნას ბუფერული ზონა, შემდგარი პროტექტორატებისა და დაქვემდებარებული სახელმწიფოებისაგან.

ინფორმაციული ომი საქართველოს წინააღმდეგ

დღეისათვის აღარ მიმდინარეობს ისეთი მასობრივი პროპაგანდისტული ბრძოლა საქართველოს წინააღმდეგ, როგორც ადრე, განსაკუთრებით 2005-2009 წლებში, საქართველოში შემოჭრისათვის მზადების პერიოდში იყო. მაგრამ მოსკოვის მედიით მუდმივად ვრცელდება გარკვეული ხასიათის დებულებები,⁹ რომ, მაგალითად, საქართველო უნდა დარჩეს რუსეთთან, თავისი გეოგრაფიული ადგილმდებარეობის, 200-წლიანი საერთო ისტორიისა და ერთმონღიმუნეობის გამო; რომ ქართველები და რუსები მეგობარი ხალხებია და მხოლოდ საქართველოს მთავრობა ღალატობს ამ მეგობრობას, ეწინააღმდეგება ისტორიულად ჩამოყალიბებულ ლოგიკას და ცდილობს საქართველო რუსეთის გავლენის სფეროდან გაიყვანოს; რომ რუსეთი არასოდეს გაუშვებს საქართველოს, რომ შეუერთდეს ნატოსა და ევროკავშირს და გაანადგურებს საქართველოს, თუკი იგი არ დაჰყვება მოსკოვის სურვილს; რომ დასავლეთი არ არის შესაფერისი პარტნიორი და საქართველოს მხოლოდ ილუზიები აქვს თავისი დასავლურ პერსპექტივებთან დაკავშირებით.

იქმნება შთაბეჭდილება, რომ მოსკოვს ბოლომდე არ სჯერა რბილი ძალის კლასიკური ინსტრუმენტების, როგორცაა ენა, კულტურული გავლენა და ა.შ., ეფექტიანობისა. მოსკოვი სულ უფრო მეტად იყენებს გამანადგურებელ პროპაგანდასა და საინფორმაციო ბრძოლას როგორც კი ამისთვის დროსა და ადგილს გამოიხატავს.¹⁰ მოსკოვის მოსაზრებებია, რომ დასავლეთი არის მტერი და უნდა

9 იგივე ავტორები საქართველოს განიხილავენ „რუსული მსოფლიოს“ ნაწილად. ამის შესახებ იხ.: Юрий Сошин. «Грузия-часть Русского мира» Russkie.org. 08.12.12.

10 მოსკოვის დეზინფორმაციული ომის თავისებურებების შესახებ იხ.: Paul Goble. Lies, Damned Lies and Russian Disinformation. The Jamestown Foundation. August 13, 2014.

რუსეთის განადგურება; რომ დასავლეთში მიმდინარეობს დეგრადაციის პროცესი; რომ შეუძლებელია დასავლეთის შემდგომი განვითარება; რომ იგი ჩაფლულია ცოდვებსა და სიბინძურეში; რომ რუსეთი ზნეობრივად სუფთაა და შეუძლია თავის გარშემო მსოფლიოს ჯანმრთელი ძალების გაერთიანება, მათი, ვისაც აღეგებს ჭეშმარიტი ადამიანური ფასეულობები; რომ დასავლური დემოკრატია მხოლოდ მითი და ტყუილია; რომ დასავლეთი დანაწევრებულია; რომ რუსეთის ქმედებები კანონიერია და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ...

თავისი პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად მოსკოვი ძალიან აქტიურად ეწევა ანტიდასავლურ პროპაგანდას და ცდილობს გავლენა მოახდინოს პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებზე, რომ ამით რეგიონში თავისი პოზიციები გაამყაროს.

2008 წელს საქართველოსთან ომის შემდეგ პიკს მოსკოვურმა პროპაგანდამ კვლავ 2014 წელს, უკრაინის მოვლენების დროს, მიაღწია. უკრაინის საწინააღმდეგო ინფორმაციულ ბრძოლაში მოსკოვი სხვადასხვა აზრებსა და დებულებებს მიმართავდა: რომ არსებობს სლავური თუ რუსული სამყარო და რომ უკრაინა მისი განუყოფელი ნაწილია; რომ დიდი სამამულო ომი გრძელდება, რომ უკრაინაში ფაშიზმი ჯერ არ დამარცხებულა და რომ სტეფან ბანდერას მიმდევრებს, უკიდურეს ნაციონალისტებსა და ფაშისტებს, ვინც მართავს კიევს, უნდათ დაანაწევრონ ერთიანი სლავური (რუსული) ნაცია და დაასუსტონ რუსეთი; რომ უკრაინის მოვლენები შთაგონებულია დასავლეთისგან და რომ რუსეთის წინააღმდეგ დასავლეთში შეთქმულებაა; რომ რუსეთის ქმედებები ლეგიტიმურია, რომ სიმართლეს ამბობს რუსეთი, დასავლეთი კი ტყუის; რომ ევრაზიანიზმი არის სწორი ნაბიჯი რუსეთის, უკრაინისა და სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნების უკეთესი მომავლისაკენ; რომ უკრაინა ევრაზიული კავშირის მნიშვნელოვანი ნაწილია და რომ დასავლეთსა და უკრაინელ ფაშისტებს უნდათ მისი დაშლა; რომ დასავლეთი განუდგა ღმერთს და დაკარგა თავისი მორალური ფასეულობები.

ამ მოსაზრებებს რუსეთის მედია „ავრცელებს“ აუდიტორიის სეგმენტაციისა და ნარატივების კონტროლით. ინფორმაციული კამპანიის საწარმოებლად ყველაზე მნიშვნელოვან საშუალებად გამოიყენება რუსეთის სატელევიზიო არხები.

პარალელურად, სინქრონიზებული შეტყობინებების დასაგზავნად და ფართომასშტაბიანი მასობრივი გაყალბებისათვის ასევე გამოიყენება არასამთავრობო ორგანიზაციები, თანამემამულეთა ორგანიზაციები, ექსპერტები და სოციალური მედია. სოციალურ მედიაში მოსკოვი საკმაოდ ეფექტურად იყენებს ე.წ. „ტროლების

ფერმებს“, რომლებიც მოსკოვურ პროპაგანდას აქტიურად ავრცელებენ ინტერნეტში. ინტერნეტში სოციალური ქსელები იქცა ბრძოლის დიდ ველად, სადაც მოსკოვი სულ უფრო აქტიური ხდება.

რუსეთში მედიას მთავრობა აკონტროლებს და ამდენად კრემლისათვის ადვილია საინფორმაციო ომისა თუ პროპაგანდისტული ბრძოლის წარმართვა. მედიის საკონტროლებლად მოსკოვი კრემლში ყოველკვირეულ შეხვედრებს მართავს მედიის ხელმძღვანელებთან, გამოყოფილი აქვს სპეციალური ბიუჯეტი, აკონტროლებს მედიის მუშაკებს და აწესებს გარკვეულ აკრძალვებს.

მოსკოვმა საკმაოდ წარმატებით გამოსცადა თავისი პროპაგანდისტული საშუალებები საქართველოს წინააღმდეგ და შეძლო კიდევ დაენაწევრებინა ჩვენი ქვეყანა.

პოსტსაბჭოთა საზოგადოებებში საბჭოთა მემკვიდრეობის, რუსული პროპაგანდისა და რეაქციული სამღვდელოების ნეგატიური როლის დამსახურებით დღესაც ნაყოფიერი ნიადაგია ანტიდასავლური დამოკიდებულებებისათვის. ნათელია, რომ პროპაგანდა ვერ გამოიღებს შედეგს, თუ არ ეყოლება მსმენელი, ასეთი მსმენელი კი რუსულ პროპაგანდას ჯერ კიდევ ჰყავს. რუსულ პროპაგანდას აქვს მსოფლიო პოლიტიკის გარკვეული ხედვა, რომლის მიხედვითაც რუსეთი არის დასავლეთის, განსაკუთრებით კი აშშ-ის შეთქმულების მსხვერპლი. ეს მიდგომა გათვლილია უფრო შიდა, პოსტსაბჭოთა „მონმარებაზე“. მოსკოვის გლობალური პროპაგანდა კი, ტელევიზია *Russia Today*, უფრო ავრცელებს ხედვას, რომ დასავლეთი ადგას დეგრადაციის გზას, რუსეთი კი მიემართება ნათელი მომავლისაკენ.

რუსული მედია და ადგილობრივი, რუსეთზე ორიენტირებული არასამთავრობო ორგანიზაციები და ჯგუფები ლაპარაკობენ, რომ ევროპული ინტეგრაცია არანაირი სარგებლის მომტანი არ იქნება საქართველოსთვის და წარმოადგენს საფრთხეს საქართველოს კულტურისათვის. ისინი ბრალს სდებენ საქართველოს მთავრობას, რომ ეწინააღმდეგება ქვეყნის რუსეთთან ინტეგრაციას.

ამრიგად, ჩამოყალიბდა გარკვეული „ალტერნატიული რეალობა“, რომელიც სერიოზულ გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ აზრზე რუსეთში და პოსტსაბჭოთა სივრცის ბევრი საზოგადოების გარკვეულ ნაწილზე. პოსტსაბჭოთა ადამიანებისათვის სავსებით უცხო არაა პროპაგანდისა და ტვინის გამორეცხვის გავლენის ქვეშ მოხვედრა. საბჭოთა გამოცდილება ნოყიერი ნიადაგია ტვინის გამორეცხვის თანამედროვე მეთოდებისთვის.

აღსანიშნავია, რომ რუსული ენა საქართველოში კვლავაც რჩება ეთნიკურ უმცირესობებთან (რომელიც დაახლოებით მოსახლეობის 20 პროცენტია), სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფსა თუ

აუდიტორიასთან (სქართველებს, აზერბაიჯანელებს, სომხებსა და რუსებს სორის) ურთიერთობის ენად. სახელმწიფოს ურთიერთობა უმცირესობებთან არის ეროვნული უსაფრთხოების საკითხი! ახალგაზრდებში უკვე ბევრმა აღარ იცის რუსული, თუმცა საშუალო ასაკისა და ხანდაზმულები რუსულად კარგად ლაპარაკობენ და რუსულენოვან მედიასაც იყენებენ (უმეტესწილად ტელევიზიას).

წინა მთავრობის დროს საქართველოში შეიქმნა რუსულენოვანი სატელევიზიო არხი „პიკი“, რომელიც ახალმა ხელისუფლებამ მოსვლისთანავე, 2012 წლის ოქტომბერში, დახურა. ეს თითქოს მოსკოვის გალიზიანების თავიდან ასაცილებლად გაკეთდა, როგორც ჩრდილოელი მეზობლისაკენ გადადგმული პოზიტიური ნაბიჯი. ტელევიზია „პიკი“ საკმაოდ კარგად მუშაობდა და იყო როგორც საქართველოში რუსულენოვანი საზოგადოების ინფორმაციის წყარო, ისე კონტრპროპაგანდისტული მედიასაშუალება. „პიკი“ პოპულარული იყო ასევე პოსტსაბჭოთა სივრცეში და სძულდა კრემლს. „პიკი“ შედიოდა საქართველოს საზოგადოებრივ მაუწყებლობაში და ფინანსდებოდა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. მაღალპროფესიონალმა ტელეჟურნალისტებმა და ალტერნატიულმა ხედვამ ტელეარხს დიდი პოპულარობა მოუტანა.

სამწუხაროდ, ძირითადად ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ საქართველოს რეგიონებში (განსაკუთრებით ჯავახეთში, სადაც უმთავრესად ეთნიკურად სომეხი მოსახლეობაა) არაქართველების უმეტესობა არ არის კარგად ინტეგრირებული და ჩართული საქართველოს სოციალურ-კულტურულ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ამის მთავარი მიზეზია სახელმწიფო ენის ცოდნის დაბალი დონე. ამის გამო არიან ისინი ნაკლებად ჩართული ადგილობრივ პოლიტიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში. ქართული ენის არცოდნა ასევე მიზეზი, რომ ისინი საშინაო პოლიტიკის შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობას განიცდიან. ტელევიზია „პიკი“ ავსებდა ინფორმაციულ ვაკუუმს, რაც დღეს რუსეთისა და სხვა მეზობლების სატელევიზიო არხებით ივსება. ეს ვითარება შეიძლება მივიჩნიოთ ეროვნული უსაფრთხოების პრობლემად.

ანტიდასავლურ მედიასაშუალებად თუ სატელევიზიო სადგურად შეიძლება განვიხილოთ საქართველოში მოქმედი მხოლოდ ერთი სატელევიზიო არხი – „ობიექტივი“ და ამავე სახელწოდების რადიოსადგური. აქვე ვახსენებთ ერთ ტელევიზიას, რომელსაც რუსეთში მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენი აფინანსებს და რომელსაც უკავია ისეთი პოზიცია, რომელიც თავისუფლად აქცევს მას ანტიდასავლურ სატელევიზიო არხად. აღსანიშნავია, რომ 2014 წლის 11 ნოემბრიდან საქართველოში ამუშავდა რუსული რადიოსადგური

„სპუტნიკი“, რომელიც ქართულ ენაზე მაუწყებლობს და მოსკოვის პოლიტიკურ ინტერესებს ემსახურება.

ბეჭდურ თუ ელექტრონულ მედიაშიც არსებობს როგორც გამოკვეთილად ანტიდასავლური, ისე პრომოსკოვური დამოკიდებულებებიც კი, რაც ბადებს ეჭვს, რომ მათი დაფინანსება საქართველოს ფარგლებს გარედან მოდის. ერთ-ერთი ამგვარი, ძალიან პოპულარული ტაბლოიდი „ასავალ-დასავალი“. ელექტრონული მედიიდან შეიძლება გამოიყოს „საქართველო და მსოფლიო“ – ღიად პრომოსკოვური და ანტიდასავლური მედიაგამოცემა. ეჭვგარეშეა, რომ მისი ფინანსური უზრუნველყოფაც ჩრდილოეთიდან მომდინარეობს.

როგორც ჩანს, მოსკოვი სერიოზულად ფიქრობს საქართველოში რბილი ძალის უფრო ეფექტურად გამოყენებას. მისი „ახალი მიდგომის“ ნიშნები აშკარად შეიმჩნევა. გამოჩნდა ახალი არასამთავრობო ორგანიზაციები და ჯგუფები – ცნობილი ევრაზიული კავშირის ქართული განშტოება, რომელიც ეწევა ანტიდასავლურ და ნატოს სანინალმდეგო პროპაგანდას. ეს ჯგუფები თავის რუს ანალოგებთან ერთად აწყობენ ქართველი და რუსი ახალგაზრდობის შეხვედრებს, ქართველ ახალგაზრდებს ინვევენ რუსეთში, რათა შეიქმნას მეგობრული რუსეთის დადებითი იმიჯი და ქართველებმა იგრძნონ, რომ საქართველოსთვის ერთადერთი არჩევანია იყოს რუსეთის გვერდით. რუსეთისათვის ანტიდასავლურ ქმედებებში ხელის შემშლელია საქართველოსთან განყვეტილი დიპლომატიური ურთიერთობები. უნდა ითქვას, რომ საქართველოში არსებული დემოკრატიული მედია უფრო მეტ ყურადღებას უთმობს საშინაო პოლიტიკურ პროცესებს და ა.შ. და არ მიიჩნევს რუსულ პროპაგანდას მნიშვნელოვნად და აქტუალურად. საქართველოს მთავრობა სათანადო ყურადღებას არ აქცევს ჩრდილოეთიდან წამოსული ტყუილისა და დეზინფორმაციის განეიტრალებას. საქართველო არის დემოკრატიული ქვეყანა, სადაც არის გამოხატვის თავისუფლება და ამიტომაც არ არის ადვილი ანტიდასავლური პროპაგანდის წინააღმდეგ ეფექტური ზომების მიღება. თუმცა უკრაინაში განვითარებულმა მოვლენებმა კიდევ ერთხელ გვიჩვენა, რომ მთავრობამ ამ პრობლემასთან გასამკლავებლად გარკვეული სტრატეგია უნდა შეიმუშაოს.

მოსკოვის დეზინფორმაციული აგიტაცია – მისი უმთავრესი პოლიტიკური დღის ნესრიგი – სერიოზული გამოწვევაა ჩვენი ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოებისათვის.¹¹ ჩვენმა მთავრობამ ამას

11 ამასთან დაკავშირებით იხ.: Mariam Tsatsanashvili: "Russian Media and Georgia." In *Soft Power: The New Concept of Russian Policy toward Georgia*. Tengiz Pkhaldze (Editor). Mtatsmindeli, Tbilisi, 2010, pp. 69-76.

გაცილებით დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს და უნდა გამოიყენოს ყველა შესაძლებლობა, რომ გაანეიტრალოს და უკუაქციოს ჩრდილოეთიდან მომდინარე დეზინფორმაციული და პროპაგანდისტული შეტევები. სანამ ძალიან გვიანი არ იქნება, ჩვენ უნდა ჩამოვაყალიბოთ და გავავრცელოთ მოსკოვის პროპაგანდისტული ქმედებების საპასუხო შეფასებები და მივიღოთ ზომები როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ.

დასკვნა

დღეისათვის საქართველოში გვყავს ოთხი ტიპის მსმენელი: ქართველი, რუსულენოვანი, აზერბაიჯანელი და სომეხი. განსაკუთრებით საყურადღებოა მსმენელები ორი გამოყოფილი რეგიონიდან – აფხაზები და ოსები, რომელთათვისაც აღარ არსებობს არც რუსულენოვანი სატელევიზიო არხი და არც ყოველდღიური გაზეთი.

პრესის თავისუფლება ნიშნავს, რომ გარკვეული გაზეთები და ელექტრონული მედია ენევა ანტიდასავლურ და „შეპარვით“ პრორუსულ პროპაგანდას, რაც არ შეესაბამება ჩვენი სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ამოცანებს.

მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ მედიასაშუალებებს შორის ნამყვანი პოზიცია უკავია ტელევიზიას, როგორც ყველაზე გავლენიან იარაღს საზოგადოებრივი აზრით მანიპულირებისა, ბეჭდური მედიაც, რომელიც ნაწილობრივ იკავებს ინტერნეტს, დღემდე ინარჩუნებს მნიშვნელოვან როლსა და გავლენას.

მსმენელთა რიცხვი მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული რესურსების რაოდენობაზე. როდესაც დგება ეროვნული უსაფრთხოების პრობლემა, არ არის საკმარისი საბაზრო პრინციპების გამოყენება. ყველანაირი აუდიტორია, ყველაზე პატარაც კი, როგორც საქართველოშია, მაინც საჭიროებს განსაკუთრებულ ყურადღებას. ვფიქრობთ, შესაძლებელია გამოიძებნოს ამ პრობლემის მოგვარების სქემა.

ასევე აუცილებელია არსებობდეს პროპაგანდის საწინააღმდეგო (ამას მავანმა შეიძლება სხვა სახელიც უწოდოს!) ცენტრი, რომელიც ყველა მოქალაქესა და მედიას მიაწვდის ადეკვატურ ინფორმაციას და თავის წვლილს შეიტანს ხალხთა შორის ურთიერთობებში. ეს გამოდგება მტრული პროპაგანდის დამაბალანსებელ იარაღად და შეამცირებს ეროვნული უსაფრთხოების წინაშე არსებული რისკებს.

სპეციალური ყურადღება უნდა დაეთმოს მართლმადიდებელი სამღვდლოების რეაქციულ ნაწილს, რომელიც საკუთარ მრევლს ანტიდასავლური პროპაგანდითა და შეთქმულების თეორიებით წამლავს. რუსულ მართლმადიდებელ სამღვდლოებას მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს ჩვენს სამღვდლოებაზე და მათ შორის მოკავშირეებსაც პოულობს.¹²

ამრიგად, მოსკოვიდან წამოსული საინფორმაციო ომი სულ უფრო ძლიერდება და იზრდება და საჭიროებს როგორც ადეკვატურ შეფასებას, ისე საჭირო ზომების მიღებას.

12 ამასთან დაკავშირებით დაწვრილებით იხ.: Tengiz Pkhaladze, Giorgi Gvimradze. "The Religion Factor Used by Russia in the Context of 'Soft Power.'" *Soft Power: The New Concept of Russian Foreign Policy toward Georgia*. Tengiz Pkhaladze (Editor) Mtatsmindeli. Moscow, 2010, pp. 91-107.